

RIVIERKREEFTEN TIJDENS EEN NMV-EXCURSIE

door

J.P.H.M. Adema

In het verslag van de NMV-excursie naar Zuid-Limburg op 24 en 25 oktober 1998 (Van Peursen & Keulen, 1999), wordt behalve van een indrukwekkende lijst aan molusken ook gewag gemaakt van de vondst van rivierkreeften. Deze werden gevonden in een voormalig grindgat met een broekbos. Volgens één van de deelnemers, de heer H.P. Wagner, betrof het de Gewone rivierkreeft, *Astacus astacus*. Hoewel dit theoretisch niet onmogelijk is, lijkt de vondst mij enigszins merkwaardig. *Astacus astacus* is een uitgesproken nachtdier, dat overdag verscholen zit in al dan niet zelf gegraven holen in oevers van heldere, snelstromende beken (Adema, 1989). In heel Europa gaat deze soort sterk achteruit, deels door een schimmelziekte, de kreeftenpest, deels door het vernietigen van het biotoop. De laatste vondst van deze soort betreft een losse schaar, die in 1968 door G. van der Velde in de omgeving van Maastricht, daar waar de Geul in de Maas uitmondt, gevonden werd. Toen aan het eind van de vorige eeuw de Gewone rivierkreeft in aantal sterk afnam en vangsten voor de consumptie niet meer lonend waren, werd een soort uit Noord Amerika ingevoerd, de Gevlekte Amerikaanse rivierkreeft, *Orconectes limosus*. Dit is een iets kleinere soort dan *Astacus astacus* en is heel gemakkelijk te herkennen aan de rode vlekken op het achterlijf. Sinds 1972 is deze soort ook uit Nederland bekend. De eerste vondst was in het Julianakanaal in Limburg; vandaar heeft de soort zich explosief verspreid over vrijwel het gehele land en wordt thans zelfs in de grachten van Leiden gevonden. Zelf vond ik een rugschild van deze soort aan de gracht die door de Leidse Hortus Botanicus loopt; ongetwijfeld een restant van een maaltijd van een reiger of een meeuw.

Hoewel de Gevlekte Amerikaanse rivierkreeft thans dus in onze omgeving een uiterst algemene soort is, is hij tot op heden nooit gevonden in heldere, snelstromende beken, een biotoop dat door deze soort gemeden wordt. Juist voormalige grindgaten zijn een geliefd biotoop van deze soort. Tevens is het feit dat deze soort ook overdag actief is, voor mij een aanwijzing dat de vondst tijdens de NMV-excursie weleens een exemplaar van de Amerikaanse immigrant zou kunnen betreffen. Ook is het niet onmogelijk dat de deelnemers een andere soort uit het geslacht *Astacus* hebben waargenomen, namelijk de Turkse rivierkreeft, *Astacus leptodactylus*. Ook de Turkse rivierkreeft is voor de consumptie bij ons ingevoerd en is verspreid over het hele land gevonden. In tegenstelling tot de Amerikaanse kan hij wel voorkomen in snelstromende beken en vormt zodoende een andere bedreiging voor de inheemse kreeften. In de Achterhoek is het inmiddels een algemene verschijning, maar van Zuid-Limburg is hij nog niet gemeld. Ook hij is gemakkelijk te onderscheiden van de Gewone rivierkreeft. De vingers van de scharen zijn lang en zo goed als recht (*leptodactylus* betekent slanke vinger); de Gewone rivierkreeft heeft een duidelijk inbochtiging aan de binnenzijde van de vingers, met enkele grote tanden. Ik heb het materiaal niet gezien. Een definitieve uitslag kan ik zodoende niet geven.

Ik heb nog wel een kleine kanttekening. Het zou op prijs te stellen zijn geweest als H.P. Wagner of de auteurs van het verslag een duidelijke foto van de kreeften zouden hebben afgebeeld. Een vondst van *Astacus astacus* in dit gebied bij Maastricht zou op zijn zachtst gezegd spectaculair geweest zijn. Er zijn in Nederland nog maar 2 beken waar de soort met zekerheid voorkomt. Één daarvan loopt zelfs door de achtertuin van een medelid van de NMV, die actief onderzoek doet naar de bescherming van deze soort en het scheppen van nieuwe biotopen, zodat de kreeft voor ons land niet verloren raakt. Hoewel de vindplaats Het Hochtter Bampd op

Belgisch grondgebied ligt wil ik er tevens op wijzen dat de soort in Nederland beschermd is. Men mag de soort niet verstoren, vangen, vervoeren of in gevangenschap houden. In dat geval is het onverstandig om dit uitgebreid in een blad als het Cb te publiceren. Ik weet niet wat de politiek is van de NMV met betrekking tot beschermde soorten (verzamelt men levende Wijngaardslakken op excursies in Zuid-Limburg?), maar ik zou toch maar niet aan de grote klok hangen dat men beschermde dieren verzamelt om thuis in een aquarium te houden.

Literatuur

- Adema, J.P.H.M., 1989. De verspreiding van rivierkreeften in Nederland. Nieuwsbrief European Invertebrate survey - Nederland (19): 3-10.
- Peursen, A.D.P. van & S.M.A. Keulen, 1999. Verslag van de N.M.V.-excursie in Zuid-Limburg op 24 en 25 oktober 1998. Corresp.-blad Ned. Malac. Ver., No. 308: 56-65.